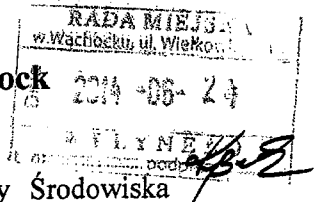

Informacja o stanie środowiska na terenie Gminy Wąchock

I. Wody powierzchniowe i podziemne

Zgodnie z opublikowanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach Raportem „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2012” – prowadzony był monitoring wód powierzchniowych w 34 punktach pomiarowo-kontrolnych na terenie województwa. W wyniku pomiarów przeprowadzonych na rzece Kamiennej, określono jej stan ekologiczny jako słaby, stan chemiczny jako dobry, stan wód ogólnie określony został jako zły (o czym przesądził słaby stan ekologiczny - podstawą oceny stanu ekologicznego są tzw. elementy biologiczne, m.in. zespoły organizmów wodnych roślinnych i zwierzęcych). W wyniku wykonanych badań osadów rzecznych (pod kątem stężeń metali ciężkich i szkodliwych substancji organicznych) w punkcie pomiarowym w Starachowicach, określono osady jako niezanieczyszczone.

Na jakość wód powierzchniowych i podziemnych wpływa gospodarka wodno-ściekowa. Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy Wąchock wynosi 72,4 km, natomiast długość sieci kanalizacyjnej - 75,1 km.

Ilość przyłączy wodociągowych ogółem - 2.041 szt.

Ilość przyłączy kanalizacyjnych ogółem - 1.752 szt.

Wg. danych PWiK Sp. z o.o. w Starachowicach ilość budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w 2013 r. wyniosła 23 szt. Ilość budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej w 2013 r. wyniosła 46 szt.

W 2013 r. w ramach rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenie gminy zrealizowano w m. Wąchock, ul. Kościelna odcinek sieci kanalizacyjnej o dł. 38,0 m - kanał grawitacyjny. W bieżącym roku została rozpoczęta realizacja zadania Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Parszów, ul. Staszica, w ramach którego zostanie wybudowana sieć o dł. 1.913,5 m - kanał grawitacyjny i 675,0 m kanał tłoczny.

II. Jakość powietrza

Zgodnie z opublikowaną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach „Oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2013” województwo świętokrzyskie zostało podzielone na dwie strefy, tj. miasto Kielce i strefę świętokrzyską. Klasyfikacja stref za 2013 rok sporządzona według kryterium ochrony zdrowia nie zmieniła się w porównaniu do roku 2012. Do klasy C zaliczono miasto Kielce oraz strefę świętokrzyską z powodu przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla pyłu zawieszonego PM10, poziomu dopuszczalnego i docelowego pyłu PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Dla pozostałych zanieczyszczeń: benzenu, dwutlenków azotu i siarki, tlenku węgla, ozonu (poziom docelowy) oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu w pyłe zawieszonym PM10, klasy stref utrzymały się na poziomie A (poziom nie został przekroczony). Klasyfikacje te są takie same jak w ocenie za rok poprzedni. Również podobnie jak w roku ubiegłym cały obszar województwa (obie strefy), za przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu otrzymały klasę D2.

Dla stref ze statusem klasy C, należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych. Klasa D2 skutkuje natomiast, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Na liście stref i obszarów zakwalifikowanych do opracowania programów ochrony powietrza znajduje się m.in. powiat starachowicki.

Prawdopodobnymi przyczynami występowania wykazanych przekroczeń wartości kryterialnych stężeń są: stosowanie paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci w kotłach o niskiej sprawności cieplnej, wysoki udział indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców, eksploatacja instalacji energetycznych o małej mocy, duże straty energii cieplnej spowodowane złym stanem technicznym budynków, emisja pochodząca z zabrudzenia jezdni oraz jej okolicy,

emisja powstająca w trakcie prac budowlanych, lokalizacja obiektów przemysłowych w centrach miast, niedostosowanie instalacji i urządzeń przemysłowych i energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych i imisyjnych, niski poziom życia ludności, niski poziom wiedzy ekologicznej, niedostateczny poziom wydatków budżetowych na ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

Według najnowszych raportów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), frakcja pyłu PM_{2,5} uważana jest za wywołującą poważne konsekwencje zdrowotne, ponieważ ziarna o tak niewielkich rozmiarach mają zdolność łatwego wnikania do pęcherzyków płucnych, a stąd do układu krążenia. Ocenia się, że w istotnym stopniu stanowi to przyczynę szeregu schorzeń ogólnych, ograniczenia funkcjonowania płuc, astmę, bronchit oraz liczne choroby płuc, serca i innych organów. Jak wynika z raportów (WHO), długotrwałe narażenie na działanie pyłu zawieszanego PM_{2,5} skutkuje skróceniem średniej długości życia. Szacuje się, że życie przeciętnego mieszkańca Unii Europejskiej jest krótsze z tego powodu o ponad 8 miesięcy.

Benzo(a)pireny są wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA), które są związkami silnie rakotwórczymi. Benzopireny są składnikiem zanieczyszczeń powietrza, powstającym w wyniku niskiej emisji, głównie wskutek spalania odpadów.

Wysokie stężenie ozonu przy powierzchni ziemi (ozonu troposferycznego) jest natomiast niebezpieczne ze względu na właściwości utleniające tego gazu. Zachodzące w atmosferze reakcje z jego udziałem sprzyjają powstawaniu tzw. wolnych rodników, przyspieszających procesy starzenia komórek i niebezpiecznych ze względu na właściwości rakotwórcze. Ozon uszkadza liście roślin, a także - ze względu na utlenianie - przyspiesza niszczenie materiałów, m.in. tekstyliów i gumy.

Uchwałą nr XIII/234/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 14 listopada 2011 r. został przyjęty Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego ze względu na przekroczenia pyłu PM₁₀, benzo(a)piranu oraz ozonu. Uchwałą nr XXV/429/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 listopada 2012 roku został przyjęty Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM_{2,5}. Programy te są w trakcie realizacji.

W ww. Programach określone zostały działania naprawcze oraz harmonogramy rzeczowo-finansowe działań naprawczych, m.in. dla gmin wskazano następujące działania:

- modernizacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej,
- modernizacja ogrzewania węglowego poprzez systemy dofinansowania wymiany kotłów w budynkach osób fizycznych,
- poprawa stanu technicznego dróg - utwardzenie dróg i poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi, modernizacja dróg,
- utrzymanie działań ograniczających emisję wtórną pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni (czyszczenie metodą moką),
- monitoring działań naprawczych - coroczne sprawozdania z realizacji ww. działań,
- prowadzenie działań promujących ogrzewanie zmniejszające emisję zanieczyszczeń do powietrza i działań edukacyjnych (np. ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje i inne) w celu uświadamiania mieszkańcom wpływu zanieczyszczeń na zdrowie),
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie,
- kontrola gospodarstw domowych w zakresie zorganizowanego przekazywania odpadów oraz przestrzegania zakazu spalania odpadów,
- uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez odpowiednie przygotowywanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem,
- aktualizacja projektów założeń do planów oraz planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe przez gminy należące do strefy,

- uwzględnianie ograniczenia emisji niezorganizowanej pyłów (w tym również wynikających z transportu urobku) na etapie wydawania i opiniowania decyzji administracyjnych.

W zakresie poprawy jakości powietrza na terenie Gminy Wąchock w 2013 r. zrealizowane zostały następujące zadania: przebudowa drogi gminnej Wymysłów – Rataje nr 0580T w m. Rataje - dł. 0,493 km, docieplenie ścian budynku mieszkalnego z zasobu gminy w m. Marcinków - pow. użytkowa 79,0 m². W bieżącym roku wykonano w ramach zadania „Rewitalizacja m. Wąchock - etap I” przebudowę ul. Kościelnej i odcinka ul. Błonie w Wąchocku o łącznej długości - 0,575 km oraz rozpoczęto realizację zadania: budowa i przebudowa dróg gminnych - ul. Torowa w Wąchocku i droga Marcinków Górny o łącznej długości - 3,505 km. Ponadto w wydawanych przez tut. Urząd decyzjach administracyjnych, m.in. decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć, wprowadzane są zapisy dotyczące ograniczania niezorganizowanej emisji pyłów w procesach inwestycyjnych.

III. Hałas

Na terenie Gminy Wąchock głównymi emitarami hałasu są droga krajowa oraz linia kolejowa. Z uwagi na ciągły przyrost liczby pojazdów (na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2012 ogólna liczba zarejestrowanych pojazdów zwiększyła się o 50% w odniesieniu do roku 2004 - dane opublikowane w Raporcie WIOŚ „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2012”), należy się spodziewać, że poziom hałasu związanego z komunikacją samochodową zwiększa się. W latach 2011 - 2012 Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zleciła opracowanie map akustycznych dla dróg o natężeniu powyżej 3 mln pojazdów na rok, m.in. dla odcinka drogi krajowej nr 42 Skarżysko-Kamienna - Starachowice (w tym na terenie gm. Wąchock). Na podstawie przeprowadzonych analiz tego odcinka stwierdzono, że na obszarach chronionych akustycznie (zabudowa mieszkaniowa) występowały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Dla tych obszarów powstanie program ochrony środowiska przed hałasem, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Program ten uchwali Sejmik Województwa.

Hałas przemysłowy: na terenie gminy nie odnotowano zakładów emitujących do środowiska hałas, przekraczający dopuszczalne poziomy.

IV. Pola elektromagnetyczne

Głównymi emitarami pól elektromagnetycznych są linie i stacje elektroenergetyczne oraz urządzenia radiokomunikacyjne. Na terenie gminy zlokalizowane są linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz radiowa nadawczo – odbiorcza stacja bazowa cyfrowej telefonii komórkowej w m. Parszów, ul. Złotoglin.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska (zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska). W 2011 i 2012 r. WIOŚ prowadził badania monitoringowe w 90 punktach pomiarowych na terenie województwa (najbliższe w m. Mirzec i Starachowice). W żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości poziomu pól elektromagnetycznych. Wyniki badań w otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM wskazują, że pola elektromagnetyczne o wartościach granicznych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten, na wysokości ich zainstalowania.

V. Gospodarka odpadami

1. Wywóz odpadów komunalnych

Nowy system oparty na zorganizowaniu przez gminę odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, wszedł

w życie od dnia 1 lipca 2013 r. Usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych świadczy wyłoniony w przetargu nieograniczonym Wykonawca – „Tonsmeier Wschód” Sp. z o.o., ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom. Umowa na świadczenie usług została zawarta na okres 18 miesięcy, do dnia 31 grudnia 2014 r., na kwotę 502.640,64 zł. Realizacja umowy odbywa się poprawnie. W bieżącym roku spadła ilość wnoszonych reklamacji ze strony mieszkańców - w I kwartale 2014 r. średnio 3 reklamacje w miesiącu, w II kwartale nie wnoszono reklamacji.

Po przeprowadzonej analizie dochodów i wydatków budżetowych w zakresie funkcjonowania systemu, nie stwierdzono konieczności zmiany stawek opłat za odbiór odpadów w 2014 roku.

W 2013 r. wg danych przekazywanych przez przedsiębiorców świadczących usługi odbioru odpadów, z terenu gminy odebrano następujące ilości odpadów:

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	2013 [Mg/rok]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	0,2
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	16,0
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	102,4
15 01 07	Opakowania ze szkła	39,5
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu	13,6
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (...) zawierające niebezpieczne składniki	0,5
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,5
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	1,0
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	4,4
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	437,3
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	15,7
Razem		631,1

tj. 90 kg/Mieszkańca/rok - liczba mieszkańców wg ewidencji UMIG w Wąchocku - 7051

Na dzień 18.06.2014 r. ilość złożonych deklaracji wynosiła 1823, w tym:

- dla gospodarstw jednoosobowych (odpady segregowane) - 400,
- dla gospodarstw jednoosobowych (odpady niesegregowane) - 5,
- dla gospodarstw wieloosobowych (odpady segregowane) - 1412,
- dla gospodarstw wieloosobowych (odpady niesegregowane) - 6.

2. Osiągnięte przez gminę, wymagane poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

L.p.	Poziomy osiągnięte przez Gminę Wąchock	2012 r.	2013 r.	Poziomy określone w Rozporządzeniach Ministra Środowiska z dnia 25.05.2012 r. i z dnia 29.05.2012 r.
1	poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.	16,32%	25,15%	poziom dopuszczalny w 2012 r. 75% poziom dopuszczalny w 2013 r. 50% poziom dopuszczalny w 2020 r. 35%
2.	poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	38,00%	21,64%	poziom minimalny w 2012 r. 10% poziom minimalny w 2013 r. 12% poziom minimalny w 2020 r. 50%
3.	poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	100 %	100%	poziom minimalny w 2012 r. 30% poziom minimalny w 2013 r. 36% poziom minimalny w 2020 r. 70%

Z uwagi na określony w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, obowiązek osiągnięcia przez gminy wymaganych poziomów

recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku ww. frakcji odpadów oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w terminie do 2020 r., należy dążyć do zwiększenia ilości odpadów komunalnych odbieranych selektywnie (m.in. edukacja mieszkańców i kontrola wykonywania obowiązku selektywnej zbiórki odpadów). Gmina, która nie osiągnie wymaganych poziomów podlega karze pieniężnej nakładanej przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

3. Realizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Wąchock na lata 2010 – 2032”.

	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	Razem
Liczba posesji z których usunięto azbest	23	40	60	43	166
Ilość usuniętego azbestu [Mg]	40,00	82,20	105,98	63,30	291,48
Koszt usunięcia [zł]	12.326,40 (w tym: środki własne budżet gminy - 10 326,40 zł, dotacja celowa budżetu powiatu - 2.000,00 zł)	29.207,31 (środki własne: budżet gminy)	27.757,78 (środki własne: budżet gminy)	20.384,88 (w tym: środki własne budżet gminy - 8.340,72 zł, dotacja WFOŚiGW - 12.044,16 zł)	89.676,37 (w tym: środki własne budżet gminy - 75.632,21 zł, dotacje - 14.044,16 zł)

W bieżącym roku gmina ubiega się o dofinansowanie realizacji programu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Planowana do usunięcia ilość azbestu w 2014 r. - 77 Mg. Koszt całkowity - 21.848,40 zł, w tym dotacja WFOŚiGW w kwocie 18.571,14 zł.

W ogłoszonym przez gminę postępowaniu na realizację usług usuwania odpadów zawierających azbest, zostało złożonych 7 ofert. Jako najkorzystniejszą cenowo wybrano ofertę TONSMEIER Wschód Sp. z o.o., ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom. W dniu 29.04.2014 r. podpisano z Wykonawcą umowę na realizację ww. usług. W m-cu maju b.r. odebrano 33,97 Mg odpadów azbestowych z terenu 22 posesji. Do realizacji (na dzień 18.06.2014 r.) pozostało 26 wniosków.

VI. Wydobycie kopalin

Eksploatacja kruszywa naturalnego - piasku do drogownictwa i budownictwa prowadzona jest obecnie na złożu Marcinków Dolny II, w ramach koncesji na wydobywanie wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego dnia 30.09.1998 r. (zmiana z dnia 19.02.2009 r.) oraz na złożu Wąchock, w ramach koncesji na wydobywanie wydanej przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego dnia 26.09.2011 r. Eksploatacja piaskowców triasowych prowadzona jest na złożu Parszów, w ramach koncesji na wydobywanie wydanej przez Starostę Starachowickiego dnia 07.04.2003 r. (zmiana z dnia 15.12.2011 r.).

Prowadzona eksploatacja kopalin nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na stan środowiska przyrodniczego gminy, istotnym wpływem jest przekształcanie powierzchni terenu, gospodarczo uzasadnione. Oddziaływanie to powinno zostać skompensowane po zaprzestaniu wydobywania kopalin - rekultywacja terenu w kierunku leśnym i wodnym.

VII. Gleby

Zgodnie z Raportem WIOŚ „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2012” badania gleb na poziomie krajowym prowadzone były przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Monitoring właściwości gleb wykonywany jest w 5-letnich odstępach czasowych (w ramach państwowego monitoringu środowiska w zakresie jakości gleby

i ziemi). W latach 2010 - 2012 pomiary przeprowadzono w 216 punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na terenie całego kraju, w tym 9 w województwie świętokrzyskim, z których 1 punkt zlokalizowany jest w m. Wąchock - Stary Dwór.

Wyniki badań z 2010 r. wskazują na poprawę jakości gleby w ww. punkcie, tj. spadek zawartości WWA poniżej wartości dopuszczalnej - w latach 1995 - 2000 notowano niewielkie przekroczenia wartości dopuszczalnych (WWA tj. wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne powstają w procesach niecałkowitego spalania substancji organicznych, posiadają właściwości toksyczne, mutagenne i rakotwórcze). Odnotowano również pozytywny trend spadku zawartości metali ciężkich, tj. miedzi (w 1995 r. 28,3 mg*kg⁻¹ Cu, a w 2010 r. zaledwie 3,5 mg*kg⁻¹ Cu).

VIII. Formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Wąchock występują następujące formy ochrony przyrody:

1. Park Krajobrazowy

- Sieradowicki Park Krajobrazowy obejmujący zwarty kompleks lasów wschodniej części Puszczy Świętokrzyskiej zwany Lasami Siekierzyńskimi, na terenie gminy pow. 4504 ha.

2. Obszary chronionego krajobrazu

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej obejmujący m. Marcinków, na terenie gminy pow. 466 ha.
- Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący otulinę Sieradowickiego Parku Krajobrazowego, m. Wąchock, Rataje, Węglów, Wielka Wieś, Parszów, na terenie gminy pow. 3205 ha.

3. Stanowiska dokumentacyjne

- Odslonięcie geologiczne - nieczynny kamieniołom czerwonych piaskowców dolnotriasowych obiekt położony w m. Wąchock przy ul. Sandomierskiej.
- Odslonięcie geologiczne - skałka szarych piaskowców triasowych w m. Parszów obiekt zlokalizowany w dolinie rzeki Żarnówki.

4. Użytki ekologiczne

- Wąwóz lessowy "Rocław" w m. Wąchock, ok. 700 m w kierunku pld.-zach. od rynku.
- Bagna śródleśne (5 obiektów) w obrębie leśnym Parszów Nadleśnictwo Suchedniów.

5. Pomniki przyrody

- Dąb szypułkowy w obrębie leśnym Parszów Nadleśnictwo Skarżysko-Kamienna.
- Dąb szypułkowy w m. Rataje, na terenie dz. nr 104.
- Sosna na „Polanie Langiewicza” w obrębie leśnym Rataje Nadleśnictwo Skarżysko-Kamienna.
- Grupa drzew jednogatunkowa - Lipy drobnolistne (*Tilia sp.*) 4 szt. w m. Rataje, dz. 121/1.
- Profil neoplejstocenijskich osadów glacialnych, interglacialnych, peryglacialnych, zlokalizowany w środkowej części Wąwozu „Rocław”.
- Skałka "Cygańska Kapa" w obrębie leśnym Rataje Nadleśnictwo Skarżysko-Kamienna - próg skalny zbudowany z piaskowców dolnotriasowych.
- Skałki "Biały Kamień" w obrębie leśnym Parszów Nadleśnictwo Skarżysko-Kamienna - dwanaście niedużych naturalnych piaskowcowych form skalnych.
- Odslonięcie geologiczne w m. Wąchock, ul. Torowa - stary kamieniołom stokowy z odsłonięciami jasnoszarych piaskowców dolnej jury.
- Źródło typu stokowego w obrębie leśnym Rataje Nadleśnictwo Skarżysko-Kamienna, ok. 150 m na południe od "Polany Langiewicza".

6. Europejska sieć Natura 2000

- Specjalny obszar ochrony siedlisk p.n. Ostoja Sieradowicka, zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z dnia 10.01.2011 r., obejmuje zwarty kompleks lasów położonych na terenie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego.

Wąchock, dnia 18.06.2014 r.

Z-ca BURMISTRZA
mgr Sebastian Staniszewski

